

Rone

Här finns lite råmaterial som jag hittills hittat/fått fram om socknen.

Aburvarpet; Rone. Vik på norra delen av Sigdesholm.

Ajksviken; Rone. Liten vik på nordvästra delen av Sigdesholm.

Ajnängar el. Enängen; Rone. Änge väster om Lejstuänge (se d:o) och strax öster om vägen ner till Ronehamn. Genom ängten rinner Halorån (se d:o). Förr i tiden gick järnvägslinjen mellan Hemse och Ronehamn i ängens västra del.

Från Ajnängar går en ca 1,5 kilometer lång kulturstig. Den leder bl.a. förbi en del kämpgravar och bronsåldersröset Lejsturoir (se d:o).

Algyl; Rone. Liten vät innanför Raudstainsviken.

Alvamyr; Relativt stor utdikad myr som sträcker sig över sockengränserna mellan Alva. Hemse och Rone. **VAD FINNS ATT BERÄTTA _____?**

Andarssnappar; Rone. Mindre skogsområde norr om vägen mot Burs ca 400 meter väster om gården vid Findarve.

Apseån; Burs/Rone. Å som börjar vid Domerarve i Rone fortsätter mot nordost över myrarna sydost om Stale i Rone till Apse i Burs där den svänger mot sydost och rinner ut i Bandlundviken.

Austergrund; Rone. Sandrevel eller holme ca en kilometer nordnordost om Koggen (se d:o) och nästan fyra kilometer sydost om Ronehamn.

På Austergrund finns ett sjömärke.

Autsarve el. Ausarve; Rone. Gårdsnamn. Ligger precis intill kyrkan. Här har det funnits en Konsum-affär och ett mejeri (1915 - 1950-talet).

Vid Autsarve låg även mellan 1903 - 1918

en järnvägsanhalt på sträckan Hemse - Ronehamn. Själva stationshuset är flyttat till _____?

Bankhålet; Rone. Ankarplats? drygt en kilometer? sydost om Ronehamn.

Bastustenen; Rone. En av Gotlands största kända flyttblock (kanske det största) som ligger på en åker söder om gården vid Hägdarve.

Bastustenen är 7,8 x 6 meter och nästan fem meter hög. I stenen finns en "gryta" som är 1 meter i diameter och nästan 3 decimeter djup. Flyttblocket - som ägs av Kungl. Vetenskapsakademien - har förts hit med inlandsisen.

Enligt en sägen ska en jättekvinna ha kommit släpande med alla stenarna i Uggårde-roi i förklädet. På ryggen hade hon Bastustenen. När hon fick höra kyrkklockorna släppte hon förklädet med alla stenarna vid Uggårde. Sedan tog hon Bastustenen och kastade den mot kyrkan. Hon missade den dock med nästan två kilometer.

Namnet Bastustenen sägs enligt vissa källor komma av att det funnits en bastu intill stenen. De äldre som finns idag har dock aldrig hört talas om någon bastu. Däremot kan det ha funnits en linbastu här.

Baugar; Eke/Rone. Åkermark precis vid gränsen mellan socknarna väster om Uggårde i Rone. **Eller ligger de "bara" i Eke? Pratar man med Ekeborna så är det ett SKOGSOMRÅDE med fornlämningar.**

Björkdala; Rone. Gårdsnamn.

Blindården; Rone. Grund några hundra meter väster om södra delen av Ytterholmen (se d:o). **Det tillhör "väl" Rone???**

Blå Hälli; Rone. Stor sten i vattnet ca 300 meter sydväst om Slagnätsården (se d:o) och 100-150 meter från land. Stenen

sticker vid normal vattennivå upp nästan två meter ovan vattenytan.

Bodåkern; Rone. Odlad åker nordväst om västligaste gården vid Uggårde.

Bogshammar; Se Bogshamra el. Bogshammar; Rone.

Bogshamra el. Bogshammar; Rone. Numera nästan helt avsnörd vik strax norr om Langård. Bogshamra ligger inom Ålarve naturreservat (se d:o).

Botes; Rone. Gårdsnamn. Ligger ca två kilometer från Ronehamn.

Brudkorset; Rone. Minneskors som avviker från de övriga på ön. Det har en gravstens form men med ett inhugget kors. Stenen, som varit ca 90 cm hög, är gjord av sandsten och är av yngre datum än de övriga korsen på Gotland.

Enligt P.A. Sæve är minneskorset troligen rest över en brud från Gullgårde, som förolyckats på platsen.

Andra källor gör gällande att stenen stått vid en Maria Nilsdotters grav på kyrkogården. När man sedan jämnade ut gravarna togs stenen hem till gården vid Mattsarve och murades in i tröskhusets pelare. Efter detta började det dock att spöka i huset varför stenen togs bort och placerades i diket vid vägen som gick förbi.

Brudkorset har vid olika tillfällen förstörts vid dikeskörningar. Stenen, som iordningställdes av Vägverket? år 2000, står på höger sida ca 200 m från vägkorsningen vid Ålarve på vägen mot Burs.

Burge Hembygdsmuseum; Rone. Museum som sköts av Rone hembygdsförening. Den gamla gården vid Burge inköptes 1952.

Här finns bl.a. två milstolpar bevarade. De är från 1682, det första året som milstolpar började användas på Gotland. Vidare flyttade man 1959 hit Rones sista väderkvarn som stod vid Autsarve. Stolpkvarnen har sedan restaurerats av medlemmarna.

Sammanlagt finns det totalt sju äldre be-

varade byggnader vid museet.

VAD FINNS MER _____?

Burge; Rone. Gårdsnamn. Vid Burge ligger Rone hembygdsförening gård (Se Burge Hembygdsmuseum; Rone.)

Vid Burge har man genom åren påträffat fynd i jorden. På 1800-talet hittade man i något som kallades Storåkern 278 hela arabiska mynt och två spiralringar av silver.

Böakarn; Rone. Gammalt namn på en odlad åker nordväst om gården vid Gullgårde.

Dalsviden; Rone. Den del av vägen ner till Ronehamn som ligger mellan det s.k. Ålarvekorset och Hults torp.

Davide; Rone. Gårdsnamn. Ligger i den nordvästra delen av socknen.

Dessa; Se Malsen; Rone.

Djaupgrasården; Rone. Ostligaste udden på Sigdesholm. Den fortsätter sedan som ett undervattensgrund bort mot Langård (se d:o).

Domarården; Rone. Liten udde ca 300 meter nordost om Slagnätsården (se d:o).

Domerarve; Rone. Gårdsnamn. Några hundra meter nordost om gården vid Domerarve har man påträffat omfattande rester av vikingatida bebyggelse. Bl.a. har man påträffat ett silverarmband, glasflusspärlor och ett djurhuvudformat spänne av brons.

Ekängen; Rone. Gårdsnamn.

Enängen; Se Ajnängar el. Enängen; Rone.

Eskilshagen; Rone. Hagmark ca 500 meter nordväst om Mjaugrunnsården. Hagen är omgiven av stenvastar.

Findarve; Rone. Gårdsnamn. Ligger en kilometer nordost om kyrkan.

Vid Findarve har det funnits en 1,7 meter hög sten som kallades "Domarstenen". Enligt fornminnesinventeringen 1958 stod den lutande. Tyvärr är den numera försvunnen. **BEVARAT SOJDE?? användes >1960-talet.**

Flatviken; Rone. Vik på östra sidan av Ytterholmen (se d:o).

Fredriksborg; Rone. F.d. stor gårdsanläggning i Ronemyr ca 500 meter nordväst om nuvarande hembygdsgården. Gården byggdes 1890? av (konsul Eneqvist? / Gotlands Enskilda bank? där Nils Fredrik Eneqvist var förvaltare o inspektör **EL-LER?**). Här fanns en inspektörsbostad, ladugård, verkstad, smedja och bostäder för anställda. Vällingklocka från Davide?

Idag finns endast delar av en cementgjuten vattenresevoar kvar som minner om en storhetstid i Ronemyr. **VARFÖR ÄR GÅRDEN BORTA?** När revs den _____?

Frigsarve; Rone. Gårdsnamn. Här finns - ca 600 meter sydväst om kyrkan - över ån som passerar vägen mot Eke en stenvalvsbro som byggdes år 1929 av brobyggmästaren Hjalmar Svensson.

Vid Frigsarve har man även påträffat 10 stycken s.k. slipskårestenar.

Gerete; Rone. Gårdsnamn.

Getarveskär; Se Getorskär; Rone.

Getor; Rone. Gårdsnamn.

Getorskär el. Getarveskär; Rone. Liten ö sydost om Ronehamn. På ön finns ett sjömärke eller stenkummel som uppfördes 1858. **Heter den både Getorskär o Getarveskär??**

På Getorskär häckar bl.a. grågås och vitkindad gås. Getorskär ligger inom Ålarve naturreservat (se d:o) och får EJ beträdas under perioden 15 mars - 15 juli.

Giftåkern; Rone. Liten åkerlapp ca 200 meter väster om sågen och söder om vägen som går till Uggårde.

Namnet kommer av att det funnits ett lambgift här.

Gullgardsmärke; Rone. Sjömärke ca 3-400 meter nordost om Mjaugrunnsården (se d:o).

Gullgardssanden; Rone. Fin sandstrand strax nordost om Slagnätsården (se d:o).

Gullgårde; Rone. Gårdsnamn. Vid Gullgårde finns en gård där boningshuset från 1850-talet har flistak.

Gullåkra; Rone. Gårdsnamn.

Gylpu; Rone. Ankarplats ca en kilometer utanför Ronehamn.

Hagroir; Rone. 35 meter i diameter och 4,3 meter högt bronsåldersröse ca 700 meter öster om Änggårde.

Hallbenarve; Rone. **Är det ett gårdsnamn??**

Halor; Rone. Gårdsnamn. Ligger vid Ronehamn.

Vid Halor finns flera fornåkrar och forn lämningar bl.a. Lejsturoir (se d:o).

Enligt Säve fanns det 52 stycken s.k. slipskårestenar i närheten av platsen för Halor såg år 1886. Många av dem ligger numera som fyllning i hamnpiren i Ronehamn. När Gannholm dokumenterade stenarna på 1970 - 1980-talet fanns det endast 12 stycken kvar.

På mark tillhörande Halor har man påträffat en guld- och silverskatt (se Malmsmyr; Rone).

Vid Halor (nere vid hamnen) låg förr i tiden en av de gamla gästgiverigårdarna¹⁾. Från 1927 fram till automatiseringen 1960 låg telefonstationen i socknen i ett hus vid Halor. **VAR?**

Halorå; Rone. Liten å som har sitt ursprung i Alvmyr och fortsätter sedan via Frigsarve förbi Halor innan den mynnar ut i Huskroken strax väster om Hus f.d. fiskeläge.

På sin väg har ån dock olika namn beroende på var den passerar.

Hammaränge; Rone. F.d. änge som numera till större delen är ett igenvuxet blandskogsområde.

Hammaränge ligger strax söder om korsningen där vägen går ner till Tomtbod.

Hangnestäde; Rone. Gammal medeltida gård som numera är försvunnen. Enligt en runinskrift i en sten i Näs kyrka så ska "Rudvi från Rone : Hægvids dotter : i

Hangnestäde : hon lät göra stenen över sin man Botulf och Olof sin son, bedjen för deras själar”.

Arkeologerna tror att Hangnestäde har varit beläget i området runt åkern Yklar (se d:o).

Haugnäven; Rone. Gammal notvarp i västra delen av Raudstainsviken (se d:o) öster om Talludden.

Hesselbys torp; Rone. F.d. båtsmanstorp i närheten av Björkdala på vägen ner till Änggårde. Bostadshuset finns kvar idag men är om- och tillbyggt. Däremot är ladugården borta.

Båtsmän med namnet Hesselby hade innan 18 __? sitt torp vid Magnuse.

Hulte; Rone. Gårdsnamn.

Hults båtsmanstorp; Rone. Gammalt båtsmanstorp som ägs av hembygdsföreningen. Ligger vid vägen mot Ronehamn strax sydost om kyrkan.

Siste båtsman här var Anton Karlström, Hult.

Hus fiskeläge; Rone. F.d. gammalt anrikt fiskeläge på sydöstra Gotland precis norr om hamnen i Ronehamn.

Omkring 1880 var det 48 inskrivna fiskare vid fiskeläget. 1883-84 gjorde man med hjälp av statliga medel en utbyggnad. Bl.a. fick man en ny hamnpir och nya länningar för tremänningsbåtarna.

1945 flyttade det fåtal fiskare som var kvar över till lanthamnen i Ronehamn eftersom man började skaffa sig större båtar och djupet vid Hus inte räckte till. Därefter låg verksamheten nere i några år tills några personer träffades i början av 1950-talet. Då beslöt man att fiskeläget vid Hus skulle underhållas och bevaras i ursprungligt skick. En hamnfodge och två ordningsmän tillsattes. **(Var det någon "Hus-förening" som bildades?).** Bl.a. har man byggt en föreningsbod av sten med flistak och lysstängarnas stenkistor har bytts ut. Det stora arbetet kom på mitten av 1990-talet då hamnbassängen fördjupades och cirka 2000 m³ berg togs bort.

Idag finns det vid Hus två vågbrytare och innanför dessa bryggor och ett 25-tal länningar samt ett 20-tal bodar?. Sex av dem är byggda i sten - en del med flistak. Numera används bodarna som mest fritidsstugor.

Huskroken; Rone. Viken som ligger mellan hamnen i Ronehamn och Hus f.d. fiskeläge.

Håpskär; Rone. Litet skär mellan Langård (se d:o) och Getorskär (se d:o).

Håpård ligger inom Ålarve naturreservat (se d:o) och får EJ beträdas under perioden 15 mars - 15 juli.

Hägdarve; Rone. Gårdsnamn. Ligger ca en kilometer öster om kyrkan.

Hästhagen; Rone. Åkermark precis intill gränsen mot Burs och ca 6-700 meter väster om den nästan tre kilometer långa raka grusvägen som går genom Ronemyr. **Förr en gård med ladugård o bostadshus sammanbyggda? Brand 1926.**

Hästklasen; Rone. Liten vik i västra delen av Raudstainsviken. Från Algyl går en liten bäck som mynnar ut i Hästklasen.

Isgrunn; Rone. Rev eller grund ca en kilometer nordväst om Ytterholmen (se d:o).

Jakes storroir; Rone. 31 meter i diameter och 4 meter högt bronsåldersröse knappt 500 meter ostnordost om gården vid Änggårde. Uppe på röset finns en krater som är 2 meter i diameter och nästan en halv meter djup.

Ytterligare två rösen finns i Jakes storroirs närhet. Ca 300 meter åt öster finns ett röse med måtten 16 meter i diameter och 2,5 meter högt.

Det andra röset ligger ca 100 meter nordnordost om det förra. Det har nästan samma dimensioner som Jakes storroirs men är "bara" 3 meter högt.

Ca 100 meter öster om sistnämnda röset finns 4 relativt stora stenar med ett 30-tal s.k. älvkvarnar eller skålgropar.

I en annan sten, ca 150-200 meter nordnordost om Jakes storroir, finns ytterligare

14 s.k. älvkvarnar. Två av dessa är relativt stora och djupa.

Jakes änge; Rone. Betesmark strax väster om Änggårde. Här finns mängder av stenavastar. Många av dem går i dubbla rader. Även ett relativt stort jordtäckt röse samt ett domarroir eller en skeppssättning finns. Det vackra området domineras av ek och tall med inslag av hasselbuskar.

Genom ängten går en kulturled som börjar i Ajnängar (se d:o) med infart från vägen ner till Ronehamn.

Jakesården; Rone. Liten udde strax nordost om Hus f.d. fiskläge.

Jakobs; Rone. Gårdsnamn. Ligger på nedre vägen mot Burs.

Jakobsstenen; Rone. Stor sten i vattnet ca 50-75 meter från stranden och 4-500 meter nordost om Hus f.d. fiskläge (se d:o). Vid normal vattennivå sticker stenen upp drygt en meter ovan vattenytan.

Jaksarve el. Jaxarve; Rone. Gårdsnamn. Ligger vid vägen mot Hemse.

Vid betupptagning någon gång på 1800-talet påträffades en medeltida fingerring av guld vid Jaksarve.

Jaxarve; Rone. Gårdsnamn.

Kajutas Tomt; Rone. F.d. båtsmanstorp strax norr om Bastustenen (se d:o). Idag finns endast själva bostaden kvar och används som uthus? vid en större gårdsanläggning.

Karlkutte; Rone. Grunt sund mellan Håpskär och Langård.

Karlsårdi; Rone. Stenig udde som går ut från f.d. fiskläget vid Hus (se d:o).

Kasbarroir; Rone. Enligt fornminnesinventeringen 1978 ett gammalt offerkast eller kalvarp²⁷). Vid Kasbarroir har man istället för att kasta pinnar och grenar på en hög ökat på offerkastet med stenar.

Kasbarroir, som ligger några hundra meter ostsydost? om gården vid Änggårde, är sju meter i diameter och drygt en halv meter högt.

Fornminnesinventeraren tror att namnet kan vara en förvanskning av Kasta-på-roir.

Koggen; Rone. Lite ö ca 1,2 kilometer nordost om nordligaste udden på Ytterholmen (se d:o).

Fram till början av 1900-talet slog man årligen hö på Koggen. Det fraktades sedan med pråmar in till Hus fiskeläge. **(BETAS det fortfarande därute??)**

Kroken; Rone. Vik väster om Raudstainsviken.

Kumördar; Rone. Gammalt namn på en odlad åker ca 500 meter nordväst om gården vid Gullgårde.

Kutården; Rone. 1) Litet skär strax norr om Getorskär. Kutården ligger inom Ålarve naturreservat (se d:o) och får EJ beträdas under perioden 15 mars - 15 juli. 2) Liten stensamling ca 50 meter sydost om Mjaugrunnsården (se d:o).

Käldu; Rone. 300 meter lång liten å i östra delen av Uggardrummet. Käldu, som rinner strax öster om en annan å, mynnar ut i Kroken.

Käldustenarna; Rone. Två flyttblock ca 600 meter söder om Uggarderoir precis intill gränsen mot Eke.

Stenarna kallas av ortsbefolkningen för Kältrestainar.

Kältrestainar; Se Käldustenarna; Rone.

Kämpstainarna; Rone. Samling av sex resta stenar i ängsmark några hundra meter väster om gården vid Gullgårde. Ingen av dem är över 60 centimeter. Några av dem har dessutom fallit omkull.

Enligt traditionen så ska en piga från en av de angränsande gårdarna sovit över i ängten. Några dagar senare fick hon halsböld p.g.a. att hon hade varit i kroppslig kontakt med Kämpstainarna.

Langård; Rone. Udde drygt en kilometer söder om Ronehamn. Här finns ett sjömärke eller stenkummel som uppfördes 1858. Langård ligger inom Ålarve naturreservat

(se d:o) och får EJ beträdas under perioden 15 mars - 15 juli.

Lauritse; Rone. Gårdsnamn. Vid Lauritse har man bl.a. påträffat tre armbyglar och en fingerring av silver.

Lejsturoir; Rone. 40 m i diameter och 4 m högt röse från äldre bronsåldern (1800-1100) f.Kr. vid Änggårda.

Lejstuänge; Rone. Änge ca 500 meter västsydväst om Änggårde. I ängten finns flera gravfält och kämpgravar. I den östra delen av ängten ligger bronsåldersröset Lejsturoir (se d:o).

Genom ängten går en kulturled som börjar i Ajnängar (se d:o) med infart från vägen ner till Ronehamn.

Lillegårds; Rone. Gårdsnamn. Ligger en kilometer nordost om kyrkan.

Magnuse; Rone. Gårdsnamn.

Magnusänge; Rone. Område med blandskog mellan Sipparhagen (se d:o) och gränsen mot Eke knappt en kilometer nordväst om Uggårde.

I Magnusänge finns det fyra kämpgravar och en bautasten. Intill ligger även en sten som troligen även den varit rest en gång i tiden. Stenarna tillhör troligen en raserad skeppssättning.

Malms; Rone. Gårdsnamn.

Malmsmyr; Rone. Utdikad myr några hundra meter nordväst - nordost om korsningen där vägen går ner till Änggårde.

På en sluttning intill Malmsmyr - på mark tillhörande Halor - har man vid olika tillfällen i början av 1900-talet hittat guld- och silverföremål. Bland det påträffade finns bl.a. två brakteater⁵⁾, fem guldbleck, 13 armringar eller byglar samt fem silverringar.

Malsen; Rone. Relativt stor sten öster om inloppet och 50 meter utanför vågbrytaren vid Hus f.d. fiskeläge.

Namnet kommer av att en person som kallades "Malsen" seglade på den runt sekelskiftet 1800/1900???. Strax intill finns en

mindre sten som fått namnet Dessa eftersom Malsens hustru kallades så.

Mattsarve; Rone. Gårdsnamn. Vid Mattsarve låg mellan 1903 - 1918 en järnvägsanhalt på sträckan Hemse - Ronehamn.

En av Gotlands gamla gästgiverigårdar¹⁾ var belägen id Mattsarve. **Fanns det en gästgiverigård vid BÅDE Mattsarve OCH Alarve??**

Mattsarveänget; Rone. Stort lövmarksområde söder om vägen vid Mattsarve.

Mele; Rone. Odlad åker precis nordväst om västligaste gården vid Uggårde.

Mickelsväst; Rone. Gammalt flaugvarp nordost om Västården (se d:o) som ligger strax väster om Mjaugrunnsården.

Mjaugrunnsården; Rone. Stenig udde knappt en kilometer nordost om Hus f.d. fiskeläge. På udden finns en liten strandbod. Lokalbefolkningen säger oftast Mjaugrunnsården - alltså med ett "r" efter Mjau.

Mjaugrunnsården; Mjaugrunnsården; Rone.

Mörakarn; Rone. Gammalt namn på en odlad åker nordost om korsningen där vägen går ner till Änggårde.

I den östra delen av Mörakarn går en gammal väg som förr fanns mellan Hallbenarve och Gullgårde.

Nystrand; Rone. F.d. fiskeläge som byggdes någon gång på mitten av 1800-talet strax söder om Ronehamn. Det var sedan i bruk till in på 1920-1930-talet? då de flesta fiskarna flyttade till Hus fiskeläge (se d:o).

Piren i det gamla fiskeläget är numera brygga vid bad- och campingplatsen.

Növast; Rone. Gammal notvarp på östra sidan av Mjaugrunnsården (se d:o).

Ogges; Rone. Gårdsnamn. Ligger ca en kilometer sydväst om kyrkan.

I en privat trädgård vid Ogges finns tre? bautastenar.

Oggesänget; Rone. Hävdad änge vid Ogges ca en kilometer sydost om kyrkan. Ängten domineras av ask och ek och är rikt på blommor. I Oggesänget finns rester av forntida kulturlandskap.

Pers håll; Rone. Dyigt gyttjehål i vattnet i viken nordväst om Mjaugrunnsården (se d:o).

Prästgården; Rone. Gårdsnamn. Vid Prästgården 1:1 finns ett tvåstammigt kastanjeträd som klassades som *naturminne* 1946.

Raudstain el. Rödsten; Rone. F.d. mindre fiskeläge i Raudstainsviken ca 1,5 kilometer söder om Ronehamn. Från Raudstain har befolkningen från gårdarna i sydvästra Rone och socknarna innanför bedrivit fiske sedan långt tillbaka i tiden.

På mitten av 1800-talet flyttade dock de flesta fiskarna härifrån till det nybyggda fiskeläget vid Nystrand (se d:o) och Hus (se Hus fiskeläge; Rone). Orsaken var att det blev för grunt vid Raudstain samtidigt som man började bygga större båtar. Idag finns några stugor och länningar kvar.

Raudstainsviken; Rone. Relativt stor vik ca en och en halv kilometer söder om Ronehamn på sydöstra Gotland. I viken ligger ön Sigdesholm (se d:o).

Roes; Rone. Gårdsnamn.

Roirakerroir; Rone. Gotlands tredje största bronsåldersröse. Roirakerroir, som är 38 meter i diameter och 4,3 meter högt, ligger ca 400 meter öster om gården vid Änggårde.

Rone hembygdsförening gård; Rone. Se Burge Hembygdsmuseum; Rone.

Rone inholme?; Rone.? Fastighetsbeteckning?. **VAR ligger den ??????**

Rone kyrka; Kallas ”Lang Jaku” pga det höga tornet som byggdes på mitten av 1300-talet och att kyrkans skyddshelgon är S:t Jakob. Långhus och kor är från 1200-talet. Kyrkklockan är en av Gotlands äldsta

och gjuten i Hemse 1345. På klockan står det: ”I herrens år 1345 blev jag gjuten i Hemse, Fader var nådig mot prästernas gemenskap och den betryckta staden”.

Troligen har kyrkan ersatt en äldre kyrka. Kalkmålningar från 1200-talet. I korfönstren finns målningar från samma århundrade. Triumfkrucifix från 1300-talet. Den nuvarande dopfunten ersatte 1664 en äldre som blivit skadad.

Tillhör Alva pastorat.

Rone utholme?; Rone.? Fastighetsbeteckning?. **VAR ligger den ??????**

Rone Ytterholme; Se Ytterholmen; Rone.

Ronehamn; Rone. Mindre samhälle och en relativt stor fiskehamn på sydöstra Gotland. Ronehamn hette på 1600-talet Roneviks hamn och var då en (betydande) handelshamn???. **VAD SKEPPADE MAN IN/UT _____?**

Vid Ronehamn har det funnits lotsplats från 1750-talet fram till 1969.

1903-04 byggdes här en hamn. Bl.a. använde ångfartygsaktiebolaget Gotland (nuv. Gotlandsbolaget) Ronehamn i sin lanthamnstrafik med mindre båtar mellan åren 19__ - 19__.

I mitten på 1940-talet utökades verksamheten i Ronehamn då många fiskare från Hus fiskeläge (se d:o) flyttade över. 1948 byggdes en helt ny fiskehamn på södra sidan vid landfästet på handelshamnskajen. 20 år senare byggdes en kombinerad fiske- och handelshamnen. 1969 byggdes den 54 meter höga silosen. Fritidsbåtar _____?

Ronehamns fyr; Rone. Kassunfyr? drygt tre kilometer rakt österut från Ronehamn. Fyren finns i ett upptill vitt, nedtill svart, 11 meter högt fyrorn med grå sockel i vattnet. Fyrljusets höjd över havet är 10 meter. Anläggningsår 1955.

Ronemyr; Stor utdikad myr som sträcker sig över sockengränserna mellan Burs, Rone och Hemse.

Ronemyr utdikades under åren 1846-1854. Myrodlingsbolaget som bildades hade dock för optimistiska kalkyler. Torvlagret i my-

ren var tunt, diken och kanaler slammade till och saknaden av kali och fosfor var några av orsakerna till att resultaten uteblev. 1865 upplöstes Myrodlingsbolaget.

På mitten av 1890-talet blir ett bolag - AB Rosendahl och Bara Lantegendomar - ägare till Ronemyr gård som ägde stora arealer i myren.

Ungefär samtidigt anlades en tre kilometer lång smalspårig järnväg från Ronemyr till **Ronemyr lastageplats???** Man hade börjat odla betor i myren och de skulle fraktas till fabriken i Roma. Vagnarna med tippkorgar drogs av hästar mellan myren och anhalten. Verksamheten upphörde 1903-04 då man kunde köra betorna med häst och vanliga vagnar till Autsarve på den nylagda järnvägslinjen Hemse - Ronehamn. **VAD HÄNDE SEDAN _____?**

Se även Smörslätt; Burs.

Rävstain; Rone. Stor sten som sticker upp över vattenytan ca femhundra meter nordost? om norra udden på Ytterholmen (se d:o). **STÄMMER DET?**

Rödsten; Se Raudstain el. Rödsten; Rone.

Sandhaken; Rone. Relativt stor vik på östra delen av Sigdesholm.

Sigdes; Rone. Gårdsnamn. Ligger söder och sydväst om bygdegården.

Vid Sigdes finns en travträningsbana där Uno Larsson fött upp hästar med "förnamnet" Roy. **NÄR?** Innanför den västra delen av travbanan finns en mindre skeppssättning där ännu stävstenarna är resta.

Sigdesholm; Rone. Relativt stor ö i Raudstainsviken ca två och en halv kilometer sydväst om Ronehamn.

Förr i tiden så var bönderna härute och slog hö till djuren. Det ansågs att vara bättre kvalitet på det fodret. Då var ön indelad i fyra lotter.

Sedan 1906 vadar man med nötkreaturen från ett vadställe i närheten av Hästkласen ? / Talludden ? ut till Sigdesholm där de får gå och beta hela somrarna.

Sipparbrunn; Rone. Stenlagd brunn _____? **Smed på 1800-talet. Har bl.a. gjort gångjärnen? till Rone kyrka. Vad hette smeden egentligen???**

Sipparhagen; Rone. Blandskogsområde norr om Uggårde. Se även Sipparbrunn; Rone.

Skrikgrund; Rone. Rev eller grund ca en kilometer norr om Austergrund (se d:o).

Skärsvik; Rone. Vik söder om Hummelbosholm i Burs.

Slagnätsården; Rone. Liten udde ca 7-800 meter nordost om Mjaugrunnsården och ca en kilometer sydväst om Tomtbod i Burs. Enligt ortsbefolkningen så ligger egentligen Slagnätsården ca 200 meter längre åt nordost än vad kartorna anger. **Stämmer det??**

Smaus; Rone. Gammal notvarp nästan längst in på den östra sidan i Kroken (se d:o).

Smissarve el. Smittsarve; Rone. Gårdsnamn. Ligger i sydvästra delen av socknen. **EXERCISPLATS _____?**

Sorkården; Rone. Liten smal stenig udde ca 200 meter sydväst om badplatsen vid Nystrand.

Här fanns förr i tiden en bod som kallades Krutburken. I denna hade handelsboden (**vilken handelsbod???**) ett förråd av krut eftersom man inte fick ha sprängvaror i närheten av affären. Boden står numera vid _____?

Stale; Rone. Gårdsnamn. Ligger i den nordöstra delen av socknen. På mark tillhörande Stale har man påträffat flera silverskatter (se Yklar; Rone).

Stenbrutet; Rone. Gammalt flaugvarp ca 50 meter från land ungefär mitt mellan Jakobsården och Västården.

Vid Stenbrutet har man förr i tiden brutit sandsten till flistak och byggnadssten.

Stora ättehögen; Se Uggarderoir; Rone.

Sunderänge; Rone. F.d. änge som numera mest används till betesmark ca 500 meter sydost om Burge.

I Sunderänge finns en kämpgrav och två mindre gravhögar.

Sunnestården; Rone. Liten avlång holme strax söder om Koggen och ca en kilometer nordost om Ytterholmen (se d:o).

Talle; Rone. F.d. fiskeläge för Vinarve gårdar på östra sidan av Kroken (se d:o) strax innanför Tallården.

Idag finns här några gamla fiskebodan varav en är byggd i sten.

Tallården; Rone. Udde i västra delen av Raudstainsviken.

Tomte; Rone. Gårdsnamn.

Trebällingar; Rone. Tre stenar under vattenytan ca 100 meter sydsydost om Mjaugrunnsården (se d:o).

Tronhage; Rone. F.d. gårdsnamn som uppgått i Gullgårde.

Tvärgrunn; Rone. Litet skär ca 600 meter söder om hamnen i Ronehamn.

Tynnhagen; Rone. Område med blandskog ca 6-700 meter ostsydost om Burge. (Omgiven av åkrar???)

Tärnården; Rone. Liten ö sydost om Sorkården (se d:o) söder om Ronehamn.

Uggarderoir; Rone. Gotlands - och därmed Sveriges - största bronsåldersröse (1800-1000 f.Kr.). Det är 43 meter i diameter och 7 meter högt. Ytterligare sju rösen finns i närheten. En kantkedja av stora block går runt röset.

Från parkeringen nästan längst ned på Uggårdevägen utgår en kulturstig förbi alla rösen.

Någon har räknat ut att stenen i Uggarderoir skulle räckas till en ca 13-14 kilometer lång stenvast med en höjd av en meter.

I äldre handlingar kallas Uggarderoir för ”Stora ätthögen”.

Uggardrummet; Rone. Stort betesmarkområde mellan röset Uggarderoir (se d:o)

och vattnet.

Öster om en gammal väg som numera mest liknar en bäckfåra och halvvägs ner till stranden finns enligt fornminnesinventeringen 1978 ett område med inte mindre än 47 s.k. slipskårestenar eller stenar med slipyta.

Uggårde; Rone. Gårdsnamn. Uggårde är beläget i ett fornminnesrikt område i den sydvästra delen av socknen. Vid Uggårde har man bl.a. påträffat en silverskatt med tyska 1000-talsmynt. Här har man också funnit bronsföremål från vendeltid. Även romerska denarer³⁾ finns bland lösfynden.

På mark tillhörande Uggårde - öster om den gamla vägen ner till stranden - har man påträffat 12 stycken s.k. slipskårestenar.

Se även Uggarderoir; Rone.

Urbjårgar; Rone. Äng- och åkermark sydväst om Jaksarve strax intill gränsen mot Alva.

Vinarve; Rone. Gårdsnamn. Vid Vinarve finns - strax väster om travbanan vid Sigdes - rester av en kalkugn. Strax intill finns ett gravfält med bl.a. fyra mindre skeppssättningar. Några av stävstenarna är fortfarande i rest ställning.

Vinden; Rone. Rev eller grund ca en kilometer nordväst om nordligaste udden på Ytterholmen (se d:o).

Vinden; Rone. Två prickar i södra inseglingstrännan till Ronehamn.

Vässården; Rone. Udde i Raudstainsviken. **Finns BÅDE Vässården OCH Västården i Raudstainsviken.**

Västården; Rone. 1) Liten udde i Raudstainsviken (se d:o). 2) Liten udde sydväst om Mjaugrunnsården (se d:o).

Yklar; Rone. Odlad åker ca 6-700 meter nordväst om gården vid Tomte. På 1700-talet var Yklar ett änge.

Strax norr om Yklar, i på den tiden den s.k. Mickelåker, påträffades vid dikesgrävning 1838 en silverskatt på drygt sju kilo. Den innehöll bl.a. ca 6000 mynt. I närheten av

den har man på 1880-talet i en grav hittat bl.a. guldföremål och svärd.

Väster eller nordväst om Yklar hittade man 1954 ytterligare en silverskatt. Den bestod av nästan 100 mynt samt bitsilver.

Det är dock känt att i närheten av silverskatten nordväst om åkern har privatpersoner med metalldetektorer påträffat ett stort okänt antal mynt och andra lösfynd. I området runt Yklar tror man att den medeltida gården Hangneståde (se d:o) varit belägen och att den har ett samband med silverskatterna.

Yklar var på kartor från år 1700 markerat som äng.

Ytterholmen; Rone. Relativt stor ö ca 2,5 kilometer utanför Grötlingboudd och ca 4,5 kilometer sydsydost om Ronehamn. Ön - som är den största av öarna utanför Grötlingbo och Rone - kallas även Rone Ytterholme.

Ytterholmen var förr i tiden indelad i lotter där bönderna fick ut och slå hö på sin andel. Sedan fraktades höet iland med prämar. Sista slåttern på Ytterholmen ägde rum i början av 1900-talet. Numera fraktar man ut får som får gå här och beta på somrarna. **Stämmer det?**

Fågellivet på Ytterholmen är rikt. Här häckar bl.a. grågås, ejder och vitkindad gås. Ytterholmen är sedan 1973 tillsammans med Innerholmen (se d:o) och Grötlingboudd (se d:o) klassade som *naturreservat*. Får EJ beträdas 15/3 - 15/7 och 1/10 - 15/11.

Ålarve naturreservat; Rone. Strandområde med intilliggande skär. Det sträcker sig från camping- och badplatsen strax söder om hamnen i Ronehamn och söderut till Langård. Området klassades 1999 som naturreservat och omfattar 174 hektar varav 66 hektar är land.

Ålarve naturreservat är det första på Gotland som är helt anpassat för handikappade. Här finns bl.a. en anslagstavla med punktskrift och en reliefkarta för synskadade. Vidare har man gjort en hårdpressad grusväg för

rörelsehindrade.

På våarna kan man se den rosa triften blomma på strandängarna. Särskilt på de mindre skären utanför är fågellivet rikt. Se Getorskar, Langård och Håpskar.

Ålarve; Rone. Gårdsnamn. Vid Ålarve låg förr i tiden en av de gamla gästgiverigårdarna¹⁾.

Vidare finns vid Ålarve ett urskogsartat barrskogsbestånd som biotopskyddades¹⁸⁾ 1997.

Åldermansviken; Rone. Gammalt namn på den grunda viken precis söder om Sorkården (se d:o).

Änggårde; Rone. Gårdsnamn. På mark tillhörande Änggårde finns ett flertal bronsåldersrösen och andra fornlämningar (se bl.a. Hagroir, Roirakerroir och Kasbarroir). **(Lejsturoir ligger väl på Getor 1:11??)** Vid Änggårda har man i åkern Bygårdet år 1935 och vid arkeologiska undersökningar 1980 påträffat drygt 1000 silvermynt från yngre vikingatid. Även en denar³⁾ har hittats.

1997 biotopskyddades¹⁸⁾ ett 3,5 hektar stort område med urskogsartad barrskog vid Änggårda 6:2. **Finns det inget byggnadsminnesförklarat hus vid Änggårde???**

Smörslätt; Burs. Kallades förr norra delen av Ronemyr?. Här uppfördes 1853 en lada där man torkade och tillverkade cigarrer.

I "cigarrbolaget" hade t.o.m. prinsarna Karl Gustav (XV) och Oskar (II) aktier. Vid kung Oskar I:s besök på Gotland 1854 hade han söner med sig och inspekterade hur det gick för bolaget. Idag är ladan ombyggd till ladugård. **Låg "fabriken" vid Smörslätt??**

"Ronemyrs trädgård"??

Vad finns mer att berätta _____?

Innerholmen; Grötlingbo. Mer allmänt namn på den stora ön, med fastighetsbeteckningen Grötlingboholme, precis öster om Grötlingboudd (se d:o).

Ön betas årligen av får för att hålla växtligheten under kontroll.

Innerholmen är, tillsammans med Ytterholmen (se d:o) och Grötlingboudd (se d:o), klassade

som *naturreservat* sedan 1973 Får EJ beträdas 15/3 - 15/7 och 1/10 - 15/11.

Lukarroir el. Lukarroir; Burs. Bronsåldersröse ca 700 meter ner och öster om vägen till Tomtbod. Diameter _____?

-----

¹⁾ Enligt 1734 år gästgiveriordning lagstiftades det att gästgivargårdar skulle finnas på ett avstånd av högst 2 mil från varandra vid allmänna vägar. På Gotland fanns det 1760 endast 14 gästgivare. Genom landshövding Carl Otto von Segebadens - det var landshövdingarna som utsåg gästgivare - idoga arbete fanns det i slutet av 1700-talet närmare 60 gästgivargårdar på Gotland. Varje gästgivargård skulle kunna erbjuda rum med linne, mat och dryck (bl.a. enkelt och dubbelt brännvin. Vidare skulle det finnas häst och vagn, vilket kostade 8 öre milen att hyra. I och med järnvägens tillkomst (Gotlands första järnvägslinje var Visby - Hemse 1878) blir behovet av gästgivargårdar mindre och 1879 drar länsstyrelsen in 25 stycken. År 1912 fanns endast 21 gästgivar-gårdar kvar. (Läs vidare i "Från Gutabygd 1982").

³⁾ Denarer = Romerska silvermynt som infördes 187 f. Kr och var fram till 1300-talet det dominerande myntslaget i Europa. Denarerna är av rent silver.

⁵⁾ Guldraketeat är en runt medaljliknande hängsmycke av guld med öglor från förhistorisk tid. (kanske 400 e.Kr. egen anm.).

¹⁸⁾ Enligt 21§ i naturvårdslagen; "Arbetsföretag som kan skada naturmiljö får inte utföras inom sådana mindre mark- och vattenområden (biotoper) som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda".

²⁷⁾ Kalvarp eller kavelarp är en hög där man kastat på grenar. Kavel = gren eller trästycke. Varp = hög.

På mitten av 1800-talet var det vanligt att offra en trägren eller en kvist på dessa kalvarp. Det skulle föra tur med sig för den personen som gjorde det. Seden avtog dock på slutet av 1800-talet i och med att de gamla dog bort. Kalvarparna låg för det mesta där de gamla vägarna korsade varandra i skogen eller på hedmarken.

Många gånger var även kalvarpen ett sorts vägmärke eller en mötespunkt.

Samtidigt som man slängde på kvisten skulle man säga något. Oftast var det en dialog mellan kalvarpen och personen. Man mumlade då fram någon ramsa som "Jag ökar på dig kalvarp, då ökar Du min gång (lättar på min gång som jag har kvar att gå)".

-----

^^

SNÄLLA - SNÄLLA

Om Du hittar några FEL i min text så TALA OM det för mig.

VAR KRITISK!

*Finns det någon/några
Kungstenar - Bildstenar - Bautastenar - Skulpturer -
Flyttblock - Andra stenar*

Jag känner till:

Brudkorset

Bastustenen

Stenarna vid Ogges

Kämpstainarna (vet bara inte VAR)

**Vad finns det mera för ”intressant” i
Rone
som jag ännu inte hittat eller hunnit läst om?**

Vi hörs

Anders Hellgren

N:a Kyrkogatan 16

621 55 Visby

0498 . 21 50 60

E-mail; anders-visby@home.se

Hemsida; <http://home9.swipnet.se/~w-92885/>